

Nr 29.*Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet.*

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 219 av herr *Mannerskantz* m. fl. och II: 273 av herr *Hjalmarson* m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag till årets riksdag om åtgärder för att främja det frivilliga enskilda sparandet».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framställda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 273.

Förevarande spørsmål har varit föremål för riksdagens uppmärksamhet vid 1947 och 1948 års riksdagar.

Vid 1947 års riksdag hemställdes i de likalydande motionerna I: 144 (av herr *Elon Andersson* m. fl.) och II: 234 (av herr *Ohlin* m. fl.), att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande skattefrihet eller skattelättnad för inkomst, som sparas av personer med viss maximiinkomst, ävensom rörande andra lämpliga åtgärder till uppmuntrande av de breda folklagrens sparande, i första hand sådant s. k. kontant sparande, som placeras i sparinrättningar, vissa obligationer eller annan penningform. Samma års bevillningsutskott fann i sitt över dessa motioner avgivna betänkande nr 46 det vara ett mycket betydelsefullt samhällsintresse att på lämpligt sätt uppmuntra sparandet, ej minst bland de breda folklagren. Utskottet erinrade vidare om att Kungl. Maj:t genom överläggningar med representanter för näringslivet och de större folkrelserna sökt finna lämpliga utvägar för det allmännas stöd åt sparandet. Då Kungl. Maj:t sålunda ägnade sparfrämjandet särskild uppmärksamhet och då utskottet förutsatte att Kungl. Maj:t därvid även uppmärksammade de i motionerna berörda frågorna, fann utskottet tillräckliga skäl saknas att i en särskild skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i ämnet. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Enahanda yrkande som i de nu förevarande motionerna framfördes i motionen II: 367 (av herrarna *Håstad* och *Hjalmarson*) vid 1948 års riksdag. I sitt i anledning av motionen avgivna och av riksdagen godkända betän-

Bihang till riksdagens protokoll 1949. 7 saml. Nr 29.

kande nr 49 erinrade samma års bevillningsutskott om att en omfattande sparkampanj kommit till stånd samt att bl. a. sparbankerna i avsikt att främja sparandet bedreve ekonomisk upplysningsverksamhet. Utskottet anförde därjämte bl. a. följande:

Emellertid ha även mera vittgående åtgärder för uppmuntrande av det frivilliga sparandet övervägts. Sålunda ha under den senare tiden vid offentliga utredningar utarbetats två förslag, vilka syfta till att på olika vägar stimulera till insättning i penninginstitut av sparmedel, bundna för en längre tid.

Det ena av dessa förslag, har såsom antytts i den förevarande motionen, framlagts av 1944 års allmänna skattekommitté i en den 13 december 1947 till finansdepartementet avlämnad promemoria med förslag till bestämmelser angående skattepremiering av frivilligt banksparande. Enligt detta förslag skall varje skattskyldig fysisk person äga rätt att i en allmän kreditinrättning — postsparbanken, annan sparbank, affärsbank eller central-kassa för jordbrukskredit — upplägga ett s. k. skattesparkonto för sig själv, sin maka eller sina minderåriga barn. För den del av det löpande årets inkomst, som insättes å dylikt konto under åren 1948 och 1949, skall avdrag vara medgivet vid inkomsttaxeringen, i den mån den sammanlagda årliga insättningen ej överstiger 3 000 kronor för vart och ett av dessa år. Så länge medlen innestå å kontot, föreligger ej skatteplikt vare sig för förmögenheten eller för därå upplupna räntor. Medlen få icke uttagas, förrän två kalenderår förflutit efter utgången av det år, under vilket insättningen gjorts. Efter den nämnda tvåårsfristen få medlen uttagas. Om uttagningen sker före utgången av år 1954, skall dock det uttagna beloppet inräknas i den skattepliktiga inkomsten för det år, då uttaget ägt rum. Medel, som innestå å kontot till utgången av år 1954, kunna däremot uttagas, utan att detta medför skattskyldighet för desamma. Skattebefrielsen blir alltså under denna förutsättning definitiv.

Enligt det andra förslaget, vilket framlagts i en inom finansdepartementet i december 1947 upprättad promemoria, skall sparandet uppmuntras genom att särskilda premier lämnas till sparare i ungdomsåldrarna. De sparade medlen skola insättas å särskilda ungdomskonton hos kreditinrättningarna. Premien, vilken ansetts böra vara undantagen från beskattning, skall utgöra ett procentuellt tillägg till det under varje år sparade beloppet. Såsom villkor för att premie skall utgå har ansetts böra föreskrivas, att sparandet uppgår till visst minimibelopp.

Intetdera av dessa förslag har hittills förelagts riksdagen.

Utskottet har givetvis icke möjlighet att i detta sammanhang göra något uttalande, huruvida de utvägar, som anvisats i de båda förslagen, äro lämpliga eller över huvud taget framkomliga. Vad angår det inom finansdepartementet utarbetade förslaget faller detta för övrigt till huvudsaklig del utanför bevillningsutskottets kompetensområde. Att bägge förslagen innebära en viss risk för överflyttningar av redan förefintliga sparmedel till sådana konton, som med förslagen avses, synes dock uppenbart.

Utän att på något sätt taga ställning till dessa förslag anser sig utskottet böra starkt understryka vikten av att i nuvarande läge alla de möjligheter bliva undersökta, som kunna tänkas ifrågakomma för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet särskilt bland de breda folklagren. För att åtgärder i sådan riktning skola leda till något mera påtagligt resultat

lärer det enligt utskottets mening vara ofrånkomligt, att begagnandet av den anvisade sparformen för den enskilde klart framstår såsom en fördel för honom själv. Allmän enighet råder därom att ett ökat sparande under nuvarande förhållanden är synnerligen angeläget ur allmän synpunkt. Den omständigheten, att en sparform innebär risk för att densamma kan komma att begagnas även i andra fall än som därmed avses, synes för denskull utskottet icke utan vidare böra föranleda, att densamma avvisas. Vilka risker som helst i detta hänseende böra givetvis icke tagas. Med hänsyn till syftet med de anordningar, som här ifrågasätts, bör det dock enligt utskottets mening kunna anses försvarligt om *någon* risk härutinnan förefinnes, såvida det kan antagas att anordningarna eljest komma att på ett tillfredsställande sätt fylla sitt syfte. Utskottet anser sålunda, att även sådana utvägar, som under mera normala förhållanden icke kunnat ifrågakomma, för närvarande böra tagas under omprövning. Huruvida en sådan utväg — trots därmed förenade olägenheter — bör väljas blir en avvägningsfråga. Vid denna avvägning kan givetvis icke bortses från att olägenheterna med en viss anordning bliva större i den mån det belopp, som kan ifrågakomma till en gynnad behandling, är mera avsevärt.

Därjämte erinrade utskottet beträffande sparande genom tecknande av livförsäkringar om att i ett av 1944 års allmänna skattekommitté avgivet betänkande (SOU 1948: 22) förslag framlagts om en höjning av maximibeloppet för avdraget för försäkringspremier från 200 till 300 kronor. Utskottet, som förutsatte, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt den i motionen berörda frågan om åtgärder för främjande av det frivilliga sparandet ansåg ej erforderligt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag i ämnet. Med hänsyn härtill avstyrkte utskottet motionen. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I *de förevarande motionerna* har erinrats om att i bilaga 1 till 1949 års statsverksproposition, bihang 2, »Översikt över det ekonomiska läget 1949», uttalats (s. 114), att efterkrigstidens sparbenägenhet syntes ha visat sig otillräcklig samt att problemet för lång tid framåt syntes vara att åstadkomma ett sparande som vore tillräckligt stort för att medge önskvärda investeringar. Från skilda synpunkter måste det enligt motionärernas uppfattning anses vara av synnerlig vikt, att ökningen av sparandet åvägabragtes genom frivilliga insatser från medborgarnas sida. Att sparandet varit otillräckligt hade från högerhåll vid upprepade tillfällen understrukits. Detta hade dock icke föranlett sådana positiva åtgärder, som vore erforderliga. Då det vore nödvändigt att snarast möjligt få till stånd en stark ökning av sparandet, vore det angeläget att frågan om olika åtgärder av sparsamhetsfrämjande karaktär gjordes till föremål för skyndsamt utredning. I olika sammanhang hade diskuterats att medgiva skattelättnad för skattskyldiga, som i viss form företog nysparande. Bland annat hade 1944 års allmänna skattekommitté i december 1947 avgivit ett förslag i sådant syfte. Utan att taga ställning till detta förslag ville motionärerna

helt allmänt framhålla att, därest en dylik sparform skulle få någon större betydelse såsom en stimulation till sparande, den för spararen måste framstå såsom mycket enkel. Den finge sålunda icke vara förenad med några besvärliga formaliteter och finge icke synas åsyfta någon ökad kontroll över eller insyn i den enskilde spararens ekonomiska dispositioner och ställning. Vidare borde de förmåner i skattehänseende, som den nya sparformen skulle medföra, vara så påtagliga för spararen, att de starkt lockade honom att spara i den angivna sparformen och att genom begränsning av konsumtionen öka detta sitt sparande så mycket som möjligt. Genom att sålunda appellera till den stora massan av små och medelstora inkomsttagare kunde man förvänta att nå en effektiv minskning av konsumtionen hos den stora allmänheten. Motionärerna hade icke förbisett, att anordnandet av en sparform, som privilegierades vid beskattningen, kunde innebära risk för att densamma användes även i andra fall än som därmed avsåges. Enligt motionärernas mening vore emellertid en sådan invändning icke av avgörande betydelse. En liknande uppfattning hade även framförts av 1948 års bevillningsutskott. Under den tid som förflutit, sedan denna fråga behandlades vid föregående års riksdag, hade intet annat åtgjorts för att främja det frivilliga sparandet än att den redan tidigare igångsatta sparpropagandan fortsatt. Propagandans resultat hade emellertid icke varit tillfredsställande. Det vore också psykologiskt förklarligt att effekten blivit denna, då spararen icke erbjödes några för honom klart påtagliga fördelar. Att skattevägen uppmuntra sparandet vore endast en av de möjligheter, som stode till buds. Givetvis borde även andra åtgärder övervägas.

Utskottet. I de förevarande motionerna har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har denna fråga i anledning av väckta motioner varit under behandling vid såväl 1947 som 1948 års riksdagar. Sistnämnda års bevillningsutskott underströk starkt vikten av att alla de möjligheter bleve undersökta, som kunde tänkas ifrågakomma för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet särskilt bland de breda folklagren. Då utskottet emellertid förutsatte, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt frågan om åtgärder för främjande av det frivilliga sparandet, ansåg utskottet ej erforderligt att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag i ämnet.

Även enligt bevillningsutskottets mening är det av synnerlig vikt, att en ökning av det frivilliga sparandet äger rum. Det beror sålunda i hög grad på sparandet, om de nu rådande krisförhållandena med regleringar av olika slag skola kunna bringas att upphöra. Ur de synpunkter, utskottet har att företräda, uppkommer närmast frågan, huruvida en stimulans åt sparandet skulle kunna vinnas genom ändrade beskattningsregler eller

ändrade grunder för själva skattesystemet. Utskottet får härvidlag erinra om att innevarande års riksdag på förslag av utskottet i dess av riksdagen godkända betänkande nr 18 beslutat att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av skatterna till staten och dessas verkningar. Utskottet har därvid anfört, att det praktiska syftet med utredningen uppenbarligen vore att undersöka möjligheterna till ett lägre samlat skattetryck. Vidare har framhållits, att det vore ett för alla gemensamt intresse att hela skattesystemet så utformades att det i minsta möjliga grad lade hinder i vägen för en höjning av folkets välstånd genom fortsatt utveckling av produktionen. Att därvid skatternas inverkan både på sparandet och på arbetsviljan måste beaktas vore lika allmänt erkänt som det visat sig svårt att vinna enighet om verkningarna i praktiken av skattesystemets utformning. I vid utskottets nämnda betänkande fogade reservationer har betydelsen av skattesystemets utformning med avseende å verkningarna därav å produktionen och sparviljan ytterligare understrukits.

Av vad nu anförts framgår, att skatternas verkningar å bl. a. sparandet torde komma att uppmärksammas vid den nu beslutade översynen av det statliga skattesystemet. Utskottet vill även påpeka, att hos Kungl. Maj:t i dagarna av ungdomskommittén inom Folk rörelsernas sparkampanj gjorts framställning om vissa åtgärder för främjande av sparandet bland ungdomen. Med hänsyn härtill och då utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t jämväl i övrigt vidtager de åtgärder, som kunna finnas möjliga för erhållande av en stimulans till det frivilliga sparandet, finner utskottet ej skäl att i anledning av de förevarande motionerna förorda skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om förslag i ämnet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 219 av herr Manner-skantz m. fl. och II: 273 av herr Hjalmarson m. fl. om åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 april 1949.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Wahlmark, Ekman, Velander, Heüman, Franzon, Falk, Wehtje, Rosander och Niklasson; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Björklund, Sandberg, Jonsson i Skedsbygd, Orgård, Sundström, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn, Persson i Svensköping och Sjölin.

Bihang till riksdagens protokoll 1949. 7 saml. Nr 29.